

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Міністру внутрішніх справ України

Ігорю КЛИМЕНКУ

Тимчасово виконуючому

обов'язки Голови

Національної поліції України

Івану ВИГІВСЬКОМУ

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у Розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19-1 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, виконанням функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено порушення прав людини на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності ізолятора тимчасового тримання № 1 Головного управління Національної поліції в Тернопільській області.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Частиною 3 статті 1 Закону України «Про попереднє ув'язнення» визначено, що тримання осіб, взятих під варту, здійснюється на принципах неухильного додержання Конституції України, вимог Загальної декларації прав людини, інших міжнародних правових норм і стандартів поводження з ув'язненими.

Під час здійснення 8 травня 2023 року відвідування ізолятора тимчасового тримання № 1 Головного управління Національної поліції в Тернопільській області (далі – Ізолятор, ІТТ), як місця несвободи, для виконання функцій національного превентивного механізму, встановлено, що в Ізоляторі порушуються права затриманих на охорону здоров'я та медичну допомогу.

Пунктом 14 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що поліція відповідно до покладених на неї завдань вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я.

Поряд з цим, штатним розкладом в ІТТ не передбачено посаду медичного працівника, що не відповідає вимогам пункту 41.1 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006) 2 Комітету Міністрів держав-учасниць) (далі – ЄПП), яким визначено, що кожен пенітенціарний заклад

мусить мати не менше одного лікаря, який має відповідну кваліфікацію лікаря-терапевта.

Окрім цього, пунктом 41.3 ЄПП визначено, що у разі якщо пенітенціарні установи не мають штатного лікаря, ці заклади повинен регулярно відвідувати лікар, який працює за сумісництвом.

Опитані у ході відвідування працівники ІТТ пояснили, що в Ізоляторі немає особи, відповідальної за надання медичної допомоги утримуваним, при необхідності, домедичну допомогу надають самі працівники ІТТ.

Слід зазначити, що Європейський суд з прав людини у справі "Яковенко проти України" (Yakovenko v. Ukraine) (заява № 15825/06, пп. 56-61, від 25 жовтня 2007 року) одноголосно постановив, що стосовно заявника, який зазнавав неодноразових переїздів між Севастопольським ІТТ і Сімферопольським СІЗО, було порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (995_004) (далі - Конвенція) у зв'язку з незабезпеченням органами влади своєчасної та належної медичної допомоги заявникові, хворому на ВІЛ-інфекцію та туберкульоз.

Така ситуація може призвести до чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини про порушення статті 3 Конвенції та призначення виплат значної суми коштів, як моральної компенсації за моральну шкоду.

У трьох камерних приміщеннях ІТТ не забезпечено належних умов тримання для затриманих осіб, що призводить до порушення вимог пункту 11 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями та пункту 18.2 ЄПП.

При відвідуванні цих камерних приміщень встановлено, що через надмірне блокування віконного прорізу та власне самої конструкції вікон, яка не передбачає можливості їх відкриття, утримувані особи не мають можливості самостійно здійснювати провітрювання камерних приміщень.

Також вікна камер не обладнані кватирками із замками для вентиляції відповідно до пункту 3.1.10 Відомчих будівельних норм України «Будинки і споруди. Проектування об'єктів міліції (спеціальні установи міліції)» (далі – ВБН).

У порушення пункту 13.12.2 Інструкції про роботу ізоляторів тимчасового тримання органів внутрішніх справ України, затвердженої наказом МВС України від 20 січня 2005 року № 60дск (далі – Інструкція), камерні приміщення не обладнані настінними шафами.

У порушення пункту 24.10 ЄПП та пункту 13.12.3 Інструкції камерні приміщення не обладнано антенами ефірного телебачення, у зв'язку з чим утримувані особи позбавлені можливості одержувати інформацію про суспільні події.

Всупереч вимог пункту 5.3.1 ВБН у камерах відсутня система гарячого водопостачання.

Також в ІТТ порушується право затриманих осіб на побачення внаслідок того, що в Ізоляторі відсутня кімната для побачень, обладнання та облаштування якої передбачено вимогами пункту 3.1.18 ВБН.

Санвузли в камерах не обладнано напівавтоматичними змивними кранами, що не відповідає вимогам пункту 5.3.3 ВБН, змив здійснюється на прохання утримуваних працівниками спецстанови з коридору за межами камери звичайними водопровідними кранами, у зв'язку з чим утримувані позбавлені можливості самостійно й своєчасно здійснювати змив нечистот.

Всупереч вимог пункту 3.1.14 ВБН та пункту 13.28 Інструкції перегородки кабін санітарних вузлів мають висоту меншу за один метр замість передбачених 1,5 метри.

Окрім цього, встановлена система відеонагляду за утримуваними охоплює все камерне приміщення, у тому числі санітарні вузли.

Така практика призводить до порушення прав затриманих осіб на приватність та усамітнення відповідно до пункту 19.3 ЄПП та може призвести до надмірного втручання у приватне життя людини, гарантоване ст. 32 Конституції України та ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

У той же час, зазначене питання не врегульовано Правилами внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України, затвердженими наказом Міністерства внутрішніх справ України від 02.12.2008 № 638, або іншими нормативно-правовими актами, які регулюють діяльність ізоляторів тимчасового тримання органів внутрішніх справ України.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених діями або бездіяльністю працівників Ізолятора, а також приймаючи до уваги те, що:

згідно з пунктом 2 частини 1 статті 22 Закону України «Про Національну поліцію», керівник поліції контролює виконання поліцією Конституції та законів України,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

Міністерству внутрішніх справ України:

Розглянути подання та вжити заходів щодо нормативного врегулювання функціонування системи відеонагляду у камерних приміщеннях ІТТ без охоплення санвузлів камерами відеоспостереження.

Національній поліції України:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень, зокрема:

1.1. Передбачити посаду медичного працівника або забезпечити регулярні відвідування ІТТ лікарем, який працює за сумісництвом, відповідно до вимог пункту 14 частини 1 статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» та

пункту 41.1 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006) 2 Комітету Міністрів держав-учасниць);

1.2. Забезпечити засудженим право на доступ до свіжого повітря згідно вимогам правила 11-а Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями та пункту 18.2 ЄПП;

1.3. Обладнати вікна камер кватирками із замками для вентиляції відповідно до пункту 3.1.10 Відомчих будівельних норм України «Будинки і споруди. Проектування об'єктів міліції (спеціальні установи міліції)»;

1.4. Обладнати камерні приміщення настінними шафами відповідно до пункту 13.12.2 Інструкції про роботу ізоляторів тимчасового тримання органів внутрішніх справ України, затвердженої наказом МВС України від 20 січня 2005 року № 60дск;

1.5. Обладнати камерні приміщення антенами ефірного телебачення відповідно до вимог пункту 24.10 ЄПП та пункту 13.12.3 Інструкції;

1.6. Забезпечити наявність у камерах гарячого водопостачання відповідно до вимог пункту 5.3.1 ВБН;

1.7. Обладнати кімнату для побачень, що передбачено вимогами пункту 3.1.18 ВБН;

1.8. Обладнати санвузли в камерах напівавтоматичними змивними кранами згідно з вимогами пункту 5.3.3 ВБН;

1.9. Сконструювати перегородки кабін санітарних вузлів висотою не менше, ніж 1,5 метри, що передбачено пунктом 3.1.14 ВБН та пунктом 13.28 Інструкції;

2. Вжити заходів щодо притягнення винних осіб до встановленої законодавством відповідальності.

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: Звіт за результатами відвідування ізолятора тимчасового тримання № 1 Головного управління Національної поліції в Тернопільській області на 6 арк. в 1 прим.

Уповноважений

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

